

VALSTYBINĖ KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJA

Biudžetinė įstaiga, Verkių g. 25C-1, LT-08223 Vilnius, tel. (8 5) 213 5166, faks. (8 5) 213 5270, el. p. rastine@regula.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 18870654

VIEŠASIS IŠAIŠKINIMAS DĖL NEPRIKLAUSOMO AUDITORIAUS IŠVADOS APIE REGULIUOJAMOS VEIKLOS ATASKAITAS VERTINIMO

2017 m. balandžio 20 d. Nr. O19E-2
Vilnius

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), siekdama užtikrinti efektyvią reguliuojamų sektorių priežiūrą, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36³ straipsniu, teikia viešąjį išaiškinimą dėl ūkio subjektų reguliuojamos veiklos ataskaitų auditorių išvadų reikšmingumo, duomenų patikimumo ir būtinųjų sąnaudų pripažinimo.

1. Teisinė bazė.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 2 straipsnio 24 dalimi, reguliuojamoji energetikos veikla apibrėžiama kaip energetikos veikla, kuriai reikalingos licencijos, leidimai, atestatai ir (ar) kuriai taikomos valstybės reguliuojamos kainos. Energetikos įstatymo 16 straipsnio 8 dalis numato energetikos įmonių, veikiančių elektros energetikos, šilumos ir (ar) gamtinių dujų sektoriuose, prievolę pasibaigus kiekvieniems finansiniams metams per keturis mėnesius **atlikti energetikos įmonės licencijuojamos veiklos sąnaudų peržiūrą** ir įmonės finansinių ataskaitų **auditą bei jo išvadą** pateikti Komisijai.

Lietuvos Respublikos **šilumos** ūkio įstatymo 30 straipsnio 13 dalies 4 punkte numatyta licencijos turėtojo prievolė vykdyti licencijuojamos veiklos sąlygas, iš kurių viena – atlikti licencijuojamos veiklos sąnaudų auditą. Vadovaujantis Šilumos kainų nustatymo metodikos, patvirtintos Komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. O3-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ (toliau – Šilumos metodika), 47 punktu, ūkio subjektas, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui (finansiniams metams), ne vėliau kaip iki kito ataskaitinio laikotarpio penkto mėnesio pirmos dienos, parengia ir pateikia Komisijai metinę atskaitomybę. Pagal Metodikos 50 punktą ūkio subjektas kartu su metine atskaitomybe privalo Komisijai pateikti nepriklausomo audito išvadą.

Lietuvos Respublikos **geriamojo vandens** tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo (toliau – Vandens įstatymas) 26 straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtinta nuostata, kad geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas privalo atlikti licencijuojamos veiklos sąnaudų auditą. To paties įstatymo 33 straipsnio 9 dalyje įtvirtinta, kad geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas ne rečiau kaip kartą per metus privalo atlikti tvarkomos apskaitos atitikties Komisijos nustatytoms geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo apskaitos atskyrimo taisyklėms ir kituose teisės aktuose įtvirtintiems reikalavimams auditą. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodikos, patvirtintos Komisijos 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. O3-92 „Dėl Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodikos“ (toliau – Vandens metodika), 37 punktas nurodo, kad ūkio subjektai, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui (finansiniams metams), ne vėliau kaip iki kito ataskaitinio laikotarpio penkto mėnesio pirmos dienos, parengia ir pateikia Komisijai metinę atskaitomybę, o

pagal 40 punkte įtvirtintą nuostatą, ūkio subjekto Komisijai pateikta metinė atskaitomybė privalo būti patikrinta nepriklausomo audito.

Lietuvos Respublikos **elektros energetikos** įstatymo 56 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, kad apskaitos atskyrimo taisyklės ir su apskaitos atskyrimu susijusius reikalavimus, taip pat reikalavimus nepriklausomam auditui, kurį šiame įstatyme nurodyti asmenys privalo atlikti Komisijos nustatytu periodiškumu, nustato Komisija. Elektros energetikos įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo, patvirtinto Komisijos 2014 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. O3-112 „Dėl Elektros energetikos įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Elektros energetikos aprašas), 41 punkte numatyta, kad elektros energetikos įmonė Komisijai privalo pateikti audituotą metinių finansinių ataskaitų rinkinį bei auditoriaus išvadą, o audito patikros objektas turi būti elektros energetikos įmonės ataskaitiniu laikotarpiu naudotos Reguliavimo apskaitos sistemos ir Elektros energetikos aprašo 1–3 priedų atitikimas šiame apraše nustatytoms taisyklėms.

Lietuvos Respublikos **gamtinių dujų** įstatymo 20 straipsnio 9 dalies 2 punkte numatyta, kad gamtinių dujų įmonės, vykdančios licencijuojamą veiklą, metams pasibaigus, privalo atlikti nepriklausomą licencijuojamos veiklos sąnaudų auditą ir apie rezultatus informuoti Komisiją. Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo, patvirtinto Komisijos 2013 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. O3-316 „Dėl Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Gamtinių dujų aprašas), 38 punkte įtvirtinta gamtinių dujų įmonės pareiga pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui (finansiniams metams), ne vėliau kaip iki kito ataskaitinio laikotarpio penkto mėnesio pirmos dienos, parengti ir pateikti Komisijai metinę reguliuojamos veiklos atskaitomybę. Vadovaujantis Gamtinių dujų aprašo 41 punktu, gamtinių dujų įmonės Komisijai pateikta metinė reguliuojamos veiklos atskaitomybė privalo būti patikrinta nepriklausomo audito.

2. Audito reikšmė.

Komisija gavo kelių ūkio subjektų 2015 metų Reguliavimo apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo sistemos ataskaitų (toliau – RAS ataskaitos) audito išvadas, kur auditorius atsisakė pareikšti nuomonę apie reguliuojamos veiklos atskaitas.

705-ojo Tarptautinio audito standarto „Nuomonės modifikavimas nepriklausomo auditoriaus išvadoje“ (toliau – 705-asis TAS) 9 pastraipoje nurodoma, kad auditorius turi atsisakyti pareikšti nuomonę tada, kai negali surinkti pakankamų tinkamų audito įrodymų, kuriais galėtų pagrįsti savo nuomonę, ir padaro išvadą, kad galimas neaptiktų iškraipymų poveikis finansinėms ataskaitoms, jeigu tokių iškraipymų yra, galėtų būti ir reikšmingas, ir paplitęs. Taip pat 705-ojo TAS 10 pastraipoje nurodoma, kad auditorius turi atsisakyti pareikšti nuomonę tada, kai nepaprastai retomis aplinkybėmis, esant keletui neapibrėžtumų, padaro išvadą, kad, nepaisant surinktų pakankamų tinkamų audito įrodymų dėl kiekvieno konkretaus neapibrėžtumo, neįmanoma suformuoti nuomonės apie finansines atskaitas dėl potencialios šių neapibrėžtumų sąveikos ir jų galimo bendro poveikio finansinėms ataskaitoms.

Atsižvelgusi į audito išvadą – **atsisakymą pareikšti nuomonę arba neigiamą nuomonę**, kuri pagal aukščiau išdėstytą teisinį reglamentavimą reiškia, kad auditorius negalėjo surinkti pakankamų tikrų audito įrodymų, kuriais galėtų pagrįsti savo nuomonę – Komisija atitinkamai negali vertinti tokio ūkio subjekto pateiktų duomenų kaip patikimų ir teisingų, ir taip pat negali įsitikinti, kad ūkio subjektų finansinės atskaitos parengtos vadovaujantis Šilumos metodikoje, Vandens metodikoje, Elektros energetikos apraše bei Gamtinių dujų apraše įtvirtintais apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimais.

Komisija pabrėžia, kad patikrinti audito RAS ataskaitų duomenys yra naudojami įvairiems Komisijos ekonominiams sprendimams priimti: Komisija, vadovaudamasi Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 6 dalimi, nustato šilumos bazinės kainos dedamąsias, o pagal Metodikos 56.1 papunktį nustatydama šilumos bazinės kainos dedamąsias Komisija atsižvelgia į atitinkamiems verslo vienetams ir atitinkamoms paslaugoms (produktams) faktiškai priskirtų būtinųjų sąnaudų apimtį

paskutiniais trejais metais. Taip pat Komisija, vadovaudamasi Šilumos gamybos, perdavimo, pardavimo karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklų lyginamosios analizės aprašo, patvirtinto 2011 m. liepos 29 d. Komisijos nutarimu Nr. O3-219 „Dėl Šilumos gamybos, perdavimo, pardavimo, karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklų lyginamosios analizės aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), nuostatomis, atlieka šilumos gamybos, perdavimo ir pardavimo, karšto vandens tiekimo bei atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklų lyginamąją analizę ir nustato bei viešai skelbia minėtų veiklų efektyvumo rodiklius, kurie, vadovaujantis Aprašo 17 punktu, taikomi ūkio subjektams rengiant bei Komisijai vertinant šilumos bazinės kainos dedamųjų, perskaičiuotų šilumos kainų dedamųjų, karšto vandens dedamųjų ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokesčio projektus. Lyginamiesiems rodikliams nustatyti naudojami apibendrinti šilumos tiekėjų, kuriems Komisija yra išdavusi šilumos tiekimo licencijas, ir karšto vandens tiekėjų, kurių kainas reguliuoja Komisija, duomenys, tačiau Komisija ūkio subjektų duomenis gali naudoti tik visiškai įsitikinusi, kad jie yra teisingi, taip pat įsitikinusi, kad turto ir sąnaudų paskirstymas konkrečioms veikloms atitinka Šilumos metodikoje įtvirtintas reguliavimo, apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo taisykles.

Komisija, vadovaudamasi Vandens įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktais, derina geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų bei paviršinių nuotekų tvarkytojų tiekiamo geriamojo vandens ir teikiamų nuotekų tvarkymo paslaugų bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainas, o pagal Vandens metodikos 42.1 papunktį, nustatydamą geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines kainas, Komisija atsižvelgia į atitinkamiems verslo vienetams ir atitinkamoms paslaugoms faktiškai priskirtų sąnaudų apimtį paskutiniaisiais ataskaitinio laikotarpio metais. Taip pat Komisija, vadovaudamasi Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų lyginamosios analizės aprašo, patvirtinto 2011 m. liepos 29 d. Komisijos nutarimu Nr. O3-218 „Dėl Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklos lyginamosios analizės aprašo patvirtinimo“ (toliau – Vandens aprašas), nuostatomis, atlieka geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklų lyginamąją analizę ir nustato bei viešai skelbia minėtų veiklų efektyvumo rodiklius, kurie, vadovaujantis Vandens aprašo 15 punktu, taikomi ūkio subjektams rengiant ir Komisijai vertinant geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių kainų projektus. Lyginamiesiems rodikliams nustatyti naudojami apibendrinti geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų, kuriems Komisija yra išdavusi geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licencijas, duomenys.

Komisija, vadovaudamasi Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodikos, patvirtintos Komisijos 2015 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. O3-3 „Dėl Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodikos patvirtinimo“, 5.2 papunkčiu, nustatydamą elektros energijos įmonių reguliuojamų paslaugų kainų viršutinės ribas, atsižvelgia į reguliuojamų kainų paslaugų teikimo ekonomiškai pagrįstus kaštus, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą, o vadovaudamasi šios metodikos 12 ir 25 punktuose nustatyta ekonomiškai pagrįstų (būtinų) operacinių kaštų apskaičiavimo tvarka, atsižvelgiama į sąnaudų audito, atlikto pagal reguliacinius sąnaudų apskaitos reikalavimus, išvadas.

Komisija, vadovaudamasi Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos, patvirtintos Komisijos 2013 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. O3-367 „Dėl Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos patvirtinimo“, 9.1 papunkčiu, nustatydamą gamtinių dujų įmonių reguliuojamų paslaugų kainų viršutinės ribas ir reguliuojamų paslaugų kainas, atsižvelgia į atitinkamiems verslo vienetams ir atitinkamoms paslaugoms Komisijos nustatytų bei faktiškai priskirtų reguliuojamos veiklos sąnaudų, įskaitant investicijų grąžą, apimtį praėjusio reguliavimo laikotarpiu.

Iš to, kas išdėstyta, teigtina, kad reguliuojamų energetikos įmonių Komisijai teikiamos RAS ataskaitos už ataskaitinį laikotarpį – vienas iš svarbiausių dokumentų, kuriuose užfiksuoti duomenys yra ypač reikalingi Komisijai atliekant reguliuojamos veiklos priežiūrą.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad, nepriklausomam auditoriui atsisakius pareikšti nuomonę ar pareiškus neigiamą nuomonę apie ūkio subjekto RAS ataskaitose esančią informaciją, šių ūkio subjektų duomenys negali būti laikomi patikimais, todėl negali būti naudojami nustatant lyginamuosius šilumos gamybos, perdavimo, karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklų lyginamuosius rodiklius, lyginamuosius geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo bei atsiskaitomųjų apskaitos prietaisų priežiūros ir vartotojų aptarnavimo veiklos efektyvumo rodiklius, skaičiuojant šilumos, vandens, elektros bei gamtinių dujų reguliuojamų paslaugų kainas, taip pat negali būti naudojami kitoms Komisijos funkcijoms vykdyti.

Auditoriui atsisakius pareikšti nuomonę ar pareiškus neigiamą nuomonę apie ūkio subjekto RAS ataskaitose esančią informaciją, ūkio subjektas turės užtikrinti reguliuojamos veiklos apskaitos duomenų patikimumą bei teisingumą ir atlikti pakartotinį audito vertinimą, kurio sąnaudos nebus laikomos pagrįstomis sąnaudomis.

Vadovaujantis Energetikos įstatymo 25 straipsnio 1 dalimi, Komisija jai pavestoms funkcijoms atlikti turi teisę iš energetikos įmonių gauti reikiamą informaciją, 8 straipsnio 9 dalies 17 punktu, pagal kompetenciją, tikrinti energetikos įmonių valstybės institucijoms ir (ar) vartotojams teikiamą informaciją, **vertinti jos patikimumą**, nepažeisdama komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi laikomos informacijos apsaugos reikalavimų.

Atkreiptinas dėmesys, kad Energetikos įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje 1 punkte numatyta Komisijos teisė energetikos įmonėms už pažeidimus vykdant reguliuojamąją veiklą skirti sankcijas, o šio straipsnio 1 dalies 1 punktą numato, kad sankcija gali būti skiriama taip pat ir už neteisingos ar ne visos informacijos pateikimą.

Komisijos narys,
laikinais atliekantis Komisijos pirmininko funkcijas

Darius Biekša